

TOESPRAAK GEHOUDEN N.A.V. DE VOORSTELLING VAN HET BOEK VAN DANIËL FARASYN

Op 23 juli 1998 werd het boek "1769-1794. De 18de eeuwse bloeiperiode van Oostende" door Daniël FARASYN plechtig voorgesteld. Naar aanleiding daarvan hield Norbert HOSTYN, conservator van de Stedelijke Musea, volgende toespraak.

Het houden van voordrachten is niet Daniël FARASYN sterkste kant.

Twee keer slechts heb ik Daniël FARASYN een voordracht weten houden. Het was in de voordrachtenreeks van de Oostendse Heemkundige Kring De Plate, een panelgesprek over de oorsprong van Oostende niet meegeteld : in 1986 over "Oostendse straatnamen", in 1988 over "De oorsprong van het Hazegras".

Twee keer zat de zaal afgeladen vol. Muisstil werd er geluisterd.

"Farasyn spreekt....". Dit nieuws was voldoende om elkeen met interesse voor de geschiedenis van Oostende naar het enge zaaltje in de Dr. Louis Colensstraat te lokken.

Dit was het mooiste eerbetoon van het kringetje historisch geïnteresseerde Oostendenaars aan deze bijzondere man, ik voeg er nu aan toe : na deze boekvoorstelling van vandaag.

Daniël FARASYN werd geboren in Ardoorie in 1920. Zijn humaniora deed hij aan het Oostendse college in 1937.

Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak was Daniël al van 1937 in de Kadettenschool van Sint-Truiden en dus militair. Daniël FARASYN studeerde van 1940 tot 1944 - in volle oorlogstijd - aan de R.U.G. en behaalde er het diploma van licentiaat in de geschiedenis en geagreerde voor dezelfde discipline.

In 1942 reeds begon hij aan zijn verhandeling : "De antropogeografie van Oostende in de 18de eeuw".

Hij werd een regelmatig bezoeker van de archieven van Gent, Brugge en Brussel. Deze van Oostende waren in de meidagen '40 jammerlijk verloren gegaan. Archiefwerk in een tijd zonder de reprografische mogelijkheden van vandaag de dag kunnen wij ons nog moeilijk voorstellen : overschrijven en nog eens overschrijven. Overtekenen van plannen en kaarten : idem dito.

Na de oorlog werd hij opgeroepen zijn engagement met het leger te voltooien. Na zijn afzwaaien in 1946 werd hij leraar geschiedenis aan het Kon. Atheneum van Tongeren. Vanaf 1948 bracht hij hetzelfde vak aan het Kon. Atheneum van Gent. Daar promoveerde hij tot povisor in 1964. In 1976 ging hij op rust.

Maar daar waar vele geschiedenisleraars - er zijn gelukkig uitzonderingen - zich jammer genoeg beperkten en beperken tot het lesgeven en zich niet meer geroepen voelen tot historische researchwerk, bleef FARASYN doorgaan met zijn opzoekingen.

Een eerste briljante bijdrage was zijn studie over het Plan-relief van Oostende opgenomen in het boek "Belgische steden in reliëf". Plannen opgenomen door Franse militaire ingenieurs" (1965).

Een door FARASYN als het ware moeiteloos voorgeschotelde wandeling door de versterkte stad Oostende. Alsof hij er zelf was in opgegroeid....

Naar mijn gevoel heeft het lang geduurd eer de Oostendse geïnteresseerden deze publicatie ontdekten en via deze publicatie, de auteur.

Maar Daniël was en is de echte wetenschapper : terughoudend en bescheiden - tē bescheiden misschien - om naar buiten te treden met resultaten. Wachtend tot de allerlaatste deeltjes van de puzzel in elkaar waren geplaatst.

Tot hij opeens voor vele lezers a.h.w. "uit het niets" opdook toen hij eindelijk met bijdragen over de brug begon te komen. Niet in prestigieuze, ietwat elitaire tijdschriften, maar in publicaties die dicht bij zijn stadgenoten stonden : in "De Plate" eerst, dan in "Ostendiana" en ten slotte in de jaarboeken van "Ter Cuere", de Bredense Heemkundige kring.

Eerst met korte stukjes over de Oesterput Musin, het pand Vlaanderenstraat, 17, het hoofdgebouw van het O.L.V. College, het Parc à Boulette, de Gevangenis, de Oostendse molens, het pand Kaaistraat 18 en over het Oostendse garnizoenleven anno 1769.

Het Oostendse historisch geïnteresseerde publiek verbaasde hij van dan af 2 keer met bijdragen in "Ostendiana" en "De Plate" : resp. "Het Mijnplein te Oostende" in "Ostendiana III" (1978) en "De historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse Zeedijk" in "De Plate", 1979. Ze lieten de lezer voor het eerst écht delen in zijn enorme kennis over het verleden van deze stad, na deze enkele eerder kleinere bijdragen.

Lieten de lezer ook vermoeden dat hij nog veel meer wist. En dat kwam er ook : via originele invalshoeken als daar zijn de straatverlichting, de netheid van de stad in 1782, de posterijen in Oostende tussen 1780 en 1830, de figuur van William KESKETH, de eerste stoommachine van West-Vlaanderen die in Oostende bleek te staan, Oostendse brouwerijen, het begijnhof, de vraagstelling naar de verjaring van de Kursaalconcessie van 1873, locale criminaliteit en prostitutie, studies over de Oostendse ondergrond n.a.v. de graafwerken voor de Zeeparking, het Toerismebureau, de Groentmarkt, het Ernest Feysplein...

"Ter Cuere" tracteerde hij op bijdragen over de Sluizen van Slykens (1983) en het Fort St. Philippe (1983 eveneens).

Vandaar zonder twijfel die enorme belangstelling voor de weinige keren dat hij zich de voor hem zware fysieke uitdaging trotseerde life het geïnteresseerde publiek toe te spreken.

Vandaag houden we zijn studie 1769-1794. De 18de eeuwse bloeiperiode van Oostende ten doop. FARASYN toont aan dat meer nog dan de tijd van de Oostendse Compagnie, de uitloop van het Oostenrijks Tijdvak de ware bloeiperiode voor onze stad betekent. Hij schetst de politieke en economische achtergronden die dit in de hand werkten, de geografische en demografische factoren. Stap voor stap volgen de werken die er gebeurden om van Oostende een moderne havenstad berekend op intens overzees trafiek aan te kunnen. We maken kennis met de politieke en financiële bonzen van toen, die hun zaak tot op de hoogste niveaus gingen bepleiten, we leren de noodzakelijke expansie van de stad in zuidelijke richting, het "Hazegras" in haar juiste context zien.

FARASYN beschrijft het allemaal op een vlotte, boeiende manier die van veel inzicht in de materie en een zin voor synthese getuigt. Het werd een boek dat zich graag laat lezen.

Deze historische studie is méér dan een boek. Het is een monument, een kritisch memoriaal van een verdwenen en daardoor vergeten bloeitijd. Van een moment dat Oostende wereld-kansen kreeg. Kansen die door het grillige verloop van de geschiedenis niet konden waargemaakt worden.

Maar, deze vraag mag ook gesteld, wat zou er dan nog overgebleven zijn van onze kust, van het nu vaak nog mooie Oostendse hinterland ? Veel sporen van die 18de eeuwse periode zijn er nu niet meer in het stadsbeeld, en als die er al zijn, zijn ze meestal gemaskeerd door jongere bovenlagen. Sporen, dat zijn naast getuigenissen in prenten en schilderijen meestal de gebouwen zelf of de overige architecturale of urbanisatorische realisaties.

De Handelsdokken, het College en het herenhuis Langestraat 69 herkennen we nog wel. Andere 18de eeuwse gebouwen zijn in de loop der tijden danig veranderd dat ze bijna onherkenbaar zijn : het pand Langestraat 83 (klooster), Madridstraat 6 (droogkuis en sanitair), het woonhuis van Lia Timmermans in de Jozef II straat...

Ik herinner me nog de schitterende 18de eeuwse panden die - vaak verkommerd - stonden in de Aartshertoginnestraat (destijds brouwerij Van Hyfte), de Louisastraat, de Langestraat (Hotel Admiral en de Jeugdherberg voorheen S.E.O.-filiaal).... Ze verdwenen in de jaren '50 en '60.

Voor zo'n 20 jaar verdween het architecturaal belangrijke laat 18de eeuwse pand Kaaistraat 18 onder de slopershamer. 10 jaar geleden nog ging in de Kerkstraat, rechtover de bibliotheek, nog een 18de eeuws pand tegen de vlakte. Terwijl het aanpalende pand, met de rococo deurlijst dan wel 18de eeuws maar ouder is. En wel beschermd.

Bij de sanering van het Hazegras ten tijde van de bouw van de "Melinda" en het gebouwencomplex van de belastingen gingen ook interessante zaken uit die tijd verloren.

Tenslotte kan dit boek deze historische studie excellente diensten bewijzen voor naamgeving in de binnenstad en op het Hazegras : de vele schilderachtige namen van herbergen, huizen, van personages die de late 18de eeuw Oostende bevolkten klinken toch veel mooier dan die inspiratie-loze namen die nu vaak herbergen, restaurants en flatgebouwen meekregen.

Woordelijke getuigenissen van de stad, haar economie, haar politiek, haar handel zijn quasi volledig afwezig in de straatnaamgeving.

Oude geschiedkundige sporen kan men "activeren". Waarom bij de Handelsdokken geen plaquette met een woordje duiding over het initiële hoe-en-waarom van deze site, dé economische motor van weleer; waarom ja, de Handelsdokken niet gewoon hun naam geven i.p.v. deze van cartograaf Mercator ?

Waarom op het Zeeheldenplein geen blijvende verwijzing naar de schitterende vuurtoren, één van de eerste op de Noordzeekust ?

Zoveel inplantingen van discrete verwijzingen naar momenten uit het verleden - personen of feiten - zijn mogelijk zonder daarom persé een straatnaam te wijzigen.

Deze publicatie zet een van de jongste stedelijke diensten in het zonnetje : het onlangs opgerichte stadsarchief, dat onder de kundige leiding van Claudia VERMAUT meteen de publicatie-lat hoog legt.